

Bezpečnostní vládnutí Proměna bezpečnostní politiky USA po 11. září 2001

ŠÁRKA WAISOVÁ

Security Governance: A Change in the Security Policy of the USA after 9/11

Abstract: The key argument of the presented text is the idea that the reform of the US security policy that started after 9/11; the US participation on counter-insurgency, stabilization and nation-building operations in Iraq and Afghanistan; and the big pressure on the domestic security structure led to a reorganization of the US security policy and a transformation of the domestic governance structures and practices according to the model of security governance. In an effort to defend the US against possible future terrorist attacks and formulate the robust counter-insurgency operation in Iraq and Afghanistan, the US Government started to create a new model of security policy organization and integrate diplomacy, development and defense instruments. While security policy used to have a clear chain of command, security governance is marked by a non-linear, horizontal, and networked policy coordination.

Key words: security governance, security policy, the USA, Afghanistan, Iraq, stabilization and reconstruction.

„US operations in both Afghanistan and Iraq have highlighted the need for effective interagency coordination mechanisms. ... [S]hift in strategy and the need to respond rapidly and flexibly to dynamic environments requires adaptation of our national security architecture to create and implement a new approach to the organization and use of all instruments of national power to achieve strategic success.“

(USJFCOM 2010: I-1)

„In this world it is impossible to draw neat, clear lines between our security interests, our development efforts and our democratic ideals. American diplomacy must integrate and advance all of these goals together. ... So to advance transformational diplomacy we are empowering our diplomats to work more jointly with our men and women in uniform... These experiences[from Iraq and Afghanistan] have shown us the need to enhance our ability to work more effectively at the critical intersections of diplomacy, democracy promotion, economic reconstruction and military security.“

(Rice 2006)

V dubnu 2011 otevřela Agentura pro mezinárodní rozvoj (USAID) v jedné z nejnebezpečnějších oblastí na západě Afghánistánu v regionu Bakwa v provincii Faráh několik nových silnic spojujících vesnické komunity s městem Faráh. USAID a koaliční ozbrojené

síly působící v oblasti identifikovaly tuto oblast jako region, který potřebuje urychleně stabilizační projekty, neboť oblast využívali jako svou základnu povstalci. Cílem projektů bylo získat „srdce a mysl“ místních Afghánců a znemožnit povstalcům další využívání oblasti jako bezpečného útočiště (USAID nedatováno).

O několik měsíců později, v září a říjnu 2011, umístila americká armáda v afghánských provinciích Nangarhár a Kúnar týmy americké národní gardy složené z vojáků pocházejících z Missouri, Nebrasky, Iowy, Illinois, Michiganu a Severní Dakoty, tedy z amerických států, které mají dlouhou tradici zemědělské produkce. Vojáci se stali součástí tzv. *Agribusiness Development Teams*. Týmy jsou složené z velitelství, vojenské bezpečnostní složky a desítky vojáků – zemědělských expertů. Cílem týmů je pomáhat farmářům budovat v nebezpečných oblastech udržitelný zemědělský průmysl a získávat zkušenosti amerického zemědělského středozápadu. Členem vojenských zemědělských týmů se mohou stát jen ti vojáci, kteří mají zkušenosti se zemědělstvím, pěstováním plodin a kultivací přírodních zdrojů. Týmy jsou zřizovány od roku 2007 a u jejich zrodu stála myšlenka, že nové školy a nové silnice nejsou dostačujícím nástrojem k zajištění podpory koaličních sil a udržení místní bezpečnosti. Americká vláda doufá, že „*sdílením zemědělských znalostí a budováním vzájemných vztahů se zemědělství stane bezpečnou a stabilní budoucností Afghánistánu*“ (Zachary 2009; CJTF 2011).

Oba případy ukazují, že současná role USAID i americké armády je jiná než před deseti či patnácti lety. USAID se snaží posílit bezpečnost místních obyvatel a koaličních sil a realizovat projekty, které sníží podporu povstalců u místních obyvatel, americká armáda pak realizuje civilní rozvojové aktivity, jako je vzdělávání místních zemědělců, zavádění nových technologií v zemědělství a chemické ošetřování plodin – činnosti velmi vzdálené boji s nepřitelem. Tento posun ve vykonávaných činnostech se netýká jen USAID a americké armády, ale i jednotlivých ministerstev a dalších agentur americké vlády a je doprovázen celkovou změnou organizace, institucionalizace a rozpočtování americké bezpečnostní politiky. Americká bezpečnostní politika nabývá v posledních deseti letech nové podoby, kterou označují jako bezpečnostní vládnutí.

Bezpečnostní vládnutí je poměrně nový – ne zcela ukotvený – koncept, respektive nová analytická perspektiva, jež se snaží uchopit komplex mechanismů vládnutí, který se rozvinul v posledních letech v bezpečnostní oblasti. Bezpečnostnímu vládnutí se dosud věnovalo několik autorů. První skupina autorů (Kirchener 2006 a na něj navazující Kavalski 2009) se zabývá bezpečnostním vládnutím jako analytickou perspektivou a zkoumá jej jako specifický proces s určitou konstelací různých typů aktérů operujících na různých úrovních. Druhá skupina autorů (například Schneckener 2006 a Hänggi 2005) využila perspektivu bezpečnostního vládnutí k výzkumu bezpečnostního sektoru v rozpadlých a rozpadajících se státech a hovoří o bezpečnostním vládnutí bez vlády. Tito autoři však nemají na mysli již klasický Rosenauův a Czempielův model řízení mezinárodního prostoru (Rosenau 1992), ale decentralizovaný bezpečnostní prostor uvnitř státu, kde vládu v bezpečnostním sektoru nahradili soukromí aktéři. Třetí skupina autorů (například Daase, Friesendorf a jejich kolegové, viz Daase – Friesendorf 2010) také využívá Rosenauův a Czempielův koncept vládnutí bez vlády, zůstává však na stejné hladině analýzy jako autoři původního konceptu a zabývá se bezpečnostním vládnutím v mezinárodním prostoru. Dosavadní odborné práce zatím vynechávaly – a to v celku logicky s ohledem na nedostatek empirického materiálu – výzkum bezpečnostního vládnutí jako vládnutí prostřednictvím (instituce) vlády (takzvané *governance through government*) na národní úrovni (více srovnej Schneckener 2006).

Předložený text chce být svého druhu inovativní v tom, že aplikuje bezpečnostní vládnutí na národní úroveň. Mám za to, že reforma bezpečnostní politiky, k níž dochází po 11. září, umocněná transformační americké vojenské přítomnosti v Iráku a Afghánistánu z boje proti terorismu v robustní protipovstaleckou misi a misi *nation-building* v kombinaci se špatnou pověstí americké byrokracie a jejím selháním při ochraně USA v září 2001,

vedla k tomu, že vláda byla nahrazena vládnutím (Kamarck 2002: 229–230). Ve snaze účinně čelit dalším případným útokům teroristů a zformovat robustní intervenci proti povstaleckému násilí šířícímu se Irákem a Afghánistánem začala americká vláda tvořit nový model organizace bezpečnostní politiky a postkonfliktní rekonstrukce a začala spojovat diplomatické, bezpečnostní i rozvojové nástroje. Toto spojování si postupně vyžádalo organizační, institucionální i rozpočtové změny v bezpečnostní politice. Původně hierarchizovaná politika s jasnými institucemi a postupy a s jasnými pravidly velení, která byla exkluzivní doménou státu a jejímž cílem byla vojenská obrana, je nahrazována nehierarchizovanou politikou s nelineární horizontální koordinací politik založenou na méně institucionalizovaných formách spolupráce vykonávaných četnými – byť převážně vládními – aktéry. S ohledem na institucionální šíři americké bezpečnostní politiky a omezení kapacity článku se zaměřím zejména na oblast stabilizační a rekonstrukční politiky, která se po roce 2001 stala významnou součástí americké bezpečnostní politiky.

Předloženou tezi se pokusím analyzovat ve třech krocích: Nejprve vysvětlím rozdíl mezi bezpečnostní politikou a bezpečnostním vládnutím. Ve druhé části budu zkoumat změny americké zahraniční politiky po roce 2001, zejména po zahájení protipovstaleckých operací a po přijetí nového přístupu a robustní postkonfliktní pomoci Iráku a Afghánistánu.¹ Ukážu, že v americkém případě se proluly zejména zahraničněpolitická, bezpečnostní a rozvojová agenda a následovala organizační, institucionální i rozpočtová transformace bezpečnostní politiky, konkrétněji organizační dehierarchizace a institucionální reorganizace, zahrnující zmnožení flexibilních meziagenturních struktur spolupráce a sdružování rozpočtů.

Spojené státy americké jsem pro tuto studii vybrala z několika důvodů: 1) jde o stát, v jehož (zahraniční) politice zajištění bezpečnosti hrálo vždy významnou roli, v některých obdobích byla bezpečnostní politika dokonce ztotožňována se zahraniční politikou, a jehož bezpečnostní politika bývá v bezpečnostních studiích chápána jako původní model národní bezpečnostní politiky; 2) v případě stabilizace a rekonstrukce Iráku a Afghánistánu poskytuje Washington většinu pomoci bilaterálně, což znamená, že musí celý proces sám řídit a kontrolovat; 3) řada spojenců USA, například mnohé členské země EU a NATO včetně samotné EU jako takové, vytvářejí podobný systém bezpečnostní politiky, který by měl pomoci unifikovat koaliční/alienční stabilizační a rekonstrukční přístupy; a 4) státy a mnohonárodní tělesa mnohdy přejímají strategické plánování dominantního národa mnohonárodní operace, což jsou velmi často USA (USJFCOM 2010: III-12).

TEORETICKÁ A KONCEPTUÁLNÍ VÝCHODISKA: BEZPEČNOSTNÍ VLÁDNUTÍ

Revolta proti byrokracii vedla k tomu, že na národní úrovni vládnutí nahradilo vládu jako *modus operandi* demokratických společností. Vládnutí bez vlády se stává dominantním rysem řešení vlády v rozvinutých průmyslových společnostech. Vládnutí je širší termín než vláda a zahrnuje nejen státy, ale všechny typy organizací – veřejné, soukromé, poloveřejné, či dokonce náboženské – jinými slovy všechny, kteří nějak přispívají k dosahování veřejného zájmu (Kamarck 2002: 230–231). Bezpečnostní vládnutí vychází z Rosenauova a Czempielova (Rosenau 1992) konceptu *vládnutí bez vlády*, který chápe vládnutí jako decentralizované a horizontální a jako „proces a instituce, obojí, formální i neformální, které regulují a omezují kolektivní aktivity skupiny“ (Keohane 2002: 202). „Bezpečnostní vládnutí“ popisuje novou organizaci bezpečnostní politiky, která se odlišuje od tradičního přístupu k národní bezpečnosti. Zatímco tradiční bezpečnostní politika byla exkluzivní doménou států, bezpečnostní vládnutí je realizováno četnými aktéry. Jeho záměrem je vytvořit globální bezpečné prostředí pro státy, sociální skupiny i jedince (Daase – Friesendorf 2010: 1) a/nebo najít kreativní a inovativní řešení komplexních problémů, které tradiční, pravidly svázaná vláda poskytnout neumí. Tradiční bezpečnostní politika je hierarchizovaná politika s jasnými institucemi a postupy a s jasnými pravidly velení, jejím cílem je vojenská obrana a je prerogativem suverénní státnosti. Bezpečnostní

vládnutí je nehierarchizovanou politikou s nelineární horizontální koordinací politik, založenou na méně institucionalizovaných formách spolupráce vykonávaných mnoha aktéry (státy, respektive státními úřady, mezinárodními organizacemi a soukromými aktéry), kteří sdílejí určité přesvědčení a představu o správné věci a poskytují svou zvláštní odbornost a společenský vliv (Daase – Friesendorf 2010: 3).²

Na národní úrovni popisuje bezpečnostní vládnutí organizaci a řízení bezpečnostního sektoru. Bezpečnostní sektor zahrnuje všechna tělesa, jejichž hlavní odpovědností je ochrana státu a jeho konstitutivních komunit/konstitutivní komunity, tj. zahrnuje ozbrojené síly, policii a zpravodajské služby, včetně institucí, které formulují a implementují vnitřní a vnější bezpečnostní politiku a kontrolují ji, jako vláda a parlament. V národním bezpečnostním vládnutí hrají také často roli nestátní aktéři, jako ozbrojené skupiny a skupiny občanské společnosti. Ti první jako ti, kteří bezpečnost ohrožují, ti druzí jako ti, kteří posilují mechanismy vládnutí (Hänggi 2005: 9).

Bezpečnostní vládnutí má v průmyslově vyspělých demokratických společnostech charakter vládnutí prostřednictvím vlády, která se ale vzdálila tradiční byrokracii, neboť má charakter síťové vlády (*networked government*). V síťové vládě je stát jen jedním z aktérů v neformální síti organizací (Kamarek 2002: 231–232).

BEZPEČNOSTNÍ VLÁDNUTÍ JAKO NOVÁ FORMA AMERICKÉ BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY

Spojené státy americké se vždy jednoznačně hlásily ke konceptu národní a mezinárodní bezpečnosti, přičemž mezinárodní bezpečnost s ohledem na své zájmy a přítomnost ve světě spojovaly se svou národní bezpečností. Změna mezinárodního prostředí a zdrojů hrozeb byla obvykle reflektována organizačními a institucionálními změnami v národní bezpečnostní politice, které měly umožnit Washingtonu pružnější a včasnou reakci na případné hrozby.

Také válka proti terorismu a snaha stabilizovat a rekonstruovat Irák a Afghánistán vedly americkou vládu k reorganizaci a přerámování zahraniční, bezpečnostní a rozvojové politiky a transformaci vládních struktur a praxe. K reorganizaci bezpečnostní politiky vedlo zejména to, že aréna tradiční národní bezpečnosti, institucí a vztahů neodpovídala novým hrozbám, za něž byly považovány slabé a rozpadající se státy, a novým potřebám, které generovaly protipovstalecké a stabilizační operace v Iráku a Afghánistánu (srovnej například NSS 2002, Introduction; NSS 2006, 9. kapitolu, nebo US GAO 2007).³ Americká vláda zahájila po roce 2001 rozsáhlou organizační a institucionální reformu bezpečnostní politiky, jejímž výsledkem je struktura, kterou lze označit jako bezpečnostní vládnutí. Transformace bezpečnostní politiky zahrnuje zejména změnu vztahů a postupů spolupráce mezi ministerstvem obrany, ministerstvem zahraničních věcí, Národní bezpečnostní radou⁴ a Agenturou pro mezinárodní rozvoj,⁵ změnu úkolů armády a pojetí civilně-vojenských vztahů, změnu postavení a fungování USAID jako hlavního řídicího centra americké rozvojové spolupráce a hlavní implementační agentury a změnu právního rámce poskytování zahraniční pomoci (podle americké zákonné definice z roku 1961 zahrnuje rozvojovou, humanitární i vojenskou pomoc).

V následující části nejprve představím legislativní rámec vznikajícího bezpečnostního vládnutí, dále současnou institucionální, organizační a rozpočtovou podobu americké stabilizační a rekonstrukční politiky a v závěru se zaměřím na aktéry amerického bezpečnostního vládnutí. Jak vyplývá z následujícího textu, i když některé pokusy o sloučení diplomatických, bezpečnostních a rozvojových nástrojů probíhaly před rokem 2001, zlomovým bodem pro skutečnou realizaci integrace zahraniční, bezpečnostní a rozvojové politiky a změnu organizace bezpečnostní politiky bylo v americkém případě 11. září a nasazení ozbrojených sil při operacích Afghánistánu a Iráku (mj. srovnej velký americký projekt reformy národní bezpečnosti, jehož výsledkem je zpráva *Forging a New Shield*, analyzující strukturu a organizaci americké bezpečnostní politiky a navrhuující změny,

které by měly USA přijmout, aby reflektovaly nový charakter bezpečnostního prostředí /PNSR 2008/).

Legislativní rámec zakládající americké bezpečnostní vládnutí

Když se v devadesátých letech Spojené státy americké angažovaly v mezinárodních peacekeepingových misích, reagovaly *ad hoc* a žádná domácí struktura meziagenturního plánování či koordinace neexistovala (srovnej například US GAO 2007). Při obnově vládních institucí, ekonomiky či občanské společnosti v zemích postižených válkou nasazovaly USA zejména ozbrojené síly. Důvodem tohoto postupu bylo nejen to, že americká armáda disponuje významnými finančními zdroji, ale také to, že v té době žádná další vládní agentura či ministerstvo neměly dostatečné struktury velení a řízení, lidské zdroje a organizační kapacity k účasti na rekonstrukčních a stabilizačních misích. Postup *ad hoc*, založený na vysílání americké armády, však nevyhovoval požadavkům na efektivní a účinnou postkonfliktní rekonstrukci a stabilizaci. Americká armáda vykonávala mnohé rozvojové aktivity, s nimiž by se uměly lépe vyrovnat civilní agentury s rozvojovou zkušeností. V Iráku i Afghánistánu pak byla americká armáda využívána jako nástroj budování státu. Současně je vystavena mimořádnému bojovému zatížení a jen s obtížemi je schopná rozvíjet v potřebném tempu civilní schopnosti a vykonávat rozvojové úkoly.

Prvním počinem směřujícím k vytvoření koordinačního rámce pro organizační a institucionální reformu bezpečnostní politiky a organizaci stabilizačních a rekonstrukčních misí byla *Presidential Decision Directive* (PDD) 56 s názvem *The Clinton Administration's Policy on Managing Complex Contingency Operations*, kterou předložila Clintonova administrativa v květnu 1997.⁶ Směrnice navrhovala postup spolupráce vojenských a civilních agentur v oblasti plánování a realizace projektů (více srovnej například PNSR 2008: 87–89). PDD 56 však nikdy nebyla formálně implementována a aplikovány byly jen některé jí navrhované postupy, přičemž šlo o aplikaci neformální a jen v omezených případech (Serafino – Weiss 2006: 4; USJFCOM 2010: I-4). Clintonova administrativa se také pokusila řešit otázku mezinárodního nasazení amerických civilních policejních sil, a to prostřednictvím PDD 71. Tato PDD stanovovala pravidla nasazení civilní policie, zejména hovořila o tom, že cílem takových misí je posílení systému trestní justice jako podpory mezinárodních mírových operací (PDD 71 2000). Také PDD 71 nebyla nikdy implementována systematicky a formálně nikdy nebyla účinná (Serafino – Weiss 2006).

Jak ukazují různé výpovědi a dokumenty, i když reforma systému bezpečnostní politiky začala probíhat už jako reakce na teroristické útoky z 11. září (například již v říjnu 2001 byla v rámci *Executive Office of the President* zřízena Rada pro vnitrostátní bezpečnost /*Homeland Security Council*/), impulzem ke skutečné a hluboké transformaci amerického přístupu byly „zkušenosti z ‚expedicí‘ v Iráku a Afghánistánu“ (USJFCOM 2010: I-5) a přechod od boje proti terorismu k protipovstaleckým operacím a postkonfliktní rekonstrukci (PNSR 2008: 534). Rámec nové organizace americké zahraniční a bezpečnostní politiky vytvořila Bushova administrativa, která uvedla v život několik základních dokumentů: *National Security Presidential Directive* (NSPD) 44 *Management of Interagency Efforts Concerning Reconstruction and Stabilization*, Směrnici ministerstva obrany (DODD) 3000.05 *Military Support For Stability, Security, Transition and Reconstruction Operations*, nové znění *National Defence Authorization Act* (zejména ustanovení 1207) a Instrukci ministerstva obrany (DODI) 3000.05 *Stability Operations*. Ve zkratce lze říci, že všechny zmíněné dokumenty pojednávají o integraci různých politik a nástrojů s jediným cílem, a to dosažení lepších výsledků při zajištění americké národní bezpečnosti a stabilizaci a rekonstrukci Iráku a Afghánistánu.

NSPD 44, která nahradila PDD 56, představila Bushova administrativa v prosinci 2005. Hlavním motivem směrnice bylo zlepšení propojení aktivit vládních agentur účastnících se rekonstrukce Iráku a Afghánistánu (PNSR 2008: introduction) a začlenění civilních těles do politiky stabilizace, rekonstrukce a posílení bezpečnosti USA zlepšením

meziagenturního plánování, koordinace a řízení stabilizačních i rekonstrukčních operací. NSPD 44 dále hovoří o nutnosti transformovat diplomacii tak, aby se změnilo personálním obsazením ministerstva zahraničních věcí i jeho činnost s ohledem na potřeby stabilizačních a rekonstrukčních operací. Podle tehdejší ministryně zahraničí Riceové „*posílí transformace diplomacie diplomaty tak, aby mohli jednat společně s muži a ženami v uniformě*“ (Rice 2006). Budování transformační diplomacie je potvrzeno později i v dalších dokumentech, například Národní bezpečnostní strategii z roku 2006 (NSS 2006: 9. kapitola, oddíl C). Za rozvoj civilních prostředků pro konfliktní situace a následně rekonstrukční a stabilizační aktivity nese podle NSPD 44 hlavní odpovědnost ministr zahraničních věcí podporován koordinátorem pro rekonstrukci a stabilizaci, který je mu přímo podřízen (úřad koordinátora byl zřízen v roce 2004, o této instituci viz dále). Ministr zahraničí je podle směrnice odpovědný za koordinaci meziagenturního procesu, jehož cílem je identifikovat rizikové státy, za vedení meziagenturního plánování prevence a zabránění konfliktů, za rozvoj detailního plánu pro stabilizační a rekonstrukční operace a za identifikaci konkrétních témat, která by měla být postoupena Národní bezpečnostní radě⁷ a v jejichž případě by měl být zahájen meziagenturní přípravný proces. Za koordinaci stabilizačních a rekonstrukčních aktivit nese podle NSPD 44 odpovědnost ministr zahraničních věcí společně s ministrem obrany, „*aby zajistili harmonizaci se všemi plánovanými či probíhajícími americkými vojenskými operacemi*“ (Bílý dům 2005). Ministři mají podle směrnice vytvořit rámec pro koordinaci stabilizačních a rekonstrukčních aktivit pro operace, které budou realizovány rozhodnutím Národní bezpečnostní rady (Bílý dům 2005).

Další normou, která vytvořila základy bezpečnostního vládnutí, bylo ustanovení 1207 *National Defence Authorization Act*, které bylo součástí tohoto zákona v letech 2005 až 2011. Toto ustanovení poskytovalo ministerstvu obrany dočasně pravomoc přesunout část výdajů na obranu, obranné aktivity, výcvik a materiál využívaný v zahraničí na ministerstvo zahraničních věcí a USAID (Serafino 2010: 1). Ministerstvo zahraničních věcí a USAID směly prostředky, služby a obranný materiál poskytovaný ministerstvem obrany využívat v souladu se zákonem o zahraniční pomoci. Zatímco v letech 2006 až 2010 prodlužoval Kongres platnost tohoto ustanovení vždy o jeden rok, budovalo ministerstvo zahraničních věcí společně s USAID vlastní stabilizační a rekonstrukční kapacity (Serafino 2010: 6). Budování stabilizačních a rekonstrukčních civilních týmů rychlé reakce a rozpočet těchto týmů zahrnující krytí nákladů na výcvik cizích armád a policie byly dokončeny v roce 2010, což umožnilo v roce 2011 ukončit platnost ustanovení 1207 (Serafino 2011b).

Konkretizujícími dokumenty navazujícími na NSPD 44 byly směrnice a instrukce ministerstva obrany. DODD 3000.05 z podzimu 2005 zdůrazňuje, že pro americkou armádu a ministerstvo obrany se klíčovou aktivitou stávají rehabilitační a stabilizační operace a že tyto operace jsou významným nástrojem zajištění americké národní bezpečnosti ve 21. století. Byť „jen“ ve směrnici ministerstva obrany, je toto konstatování pro rozvoj amerického bezpečnostního vládnutí nesmírně podstatné a objevuje se pak v dalších dokumentech, například Národní bezpečnostní strategii 2006. Umožňuje totiž „*transformovat americké národní bezpečnostní instituce tak, aby odpovídaly výzvám a příležitostem 21. století*“ (NSS 2006: 1. kapitola), a „*zvýšit schopnosti plánovat a odpovídat na postkonfliktní situace a rozpad států*“ (NSS 2006: kapitola 9, oddíl C). DODD 3000.05 definuje stabilizační a rekonstrukční operace jako „*operace přispívající k trvale udržitelnému míru, které podporují americké zájmy*“ (Ministerstvo obrany 2005). Směrnice stanovuje ministerstvu obrany a vojenským velitelům základní rámec realizace stabilizačních a rekonstrukčních operací a určuje, že plánování a výkon operací budou probíhat i s využitím nevojenských nástrojů národní moci (Ministerstvo obrany 2005). Na směrnici v roce 2009 navázala instrukce DODI 3000.05, která zpřesňuje ustanovení směrnice, klade důraz na rozvoj schopností ministerstva obrany a na jeho odpovědnost za stabilizační operace. Podle směrnice

má být ministerstvo obrany připraveno k výkonu stabilizačních a rekonstrukčních operací tak, aby mohlo kdykoliv nahradit civilisty (tj. počítá primárně s tím, že první nastupují civilní týmy), pokud by ti ztratili tuto schopnost, a integrovat civilní a vojenské přístupy tak, aby zvýšilo efektivitu stabilizačních operací (Ministerstvo obrany 2009). Ministerstvo obrany má podle instrukce podporovat budování meziagenturních a záložních civilních a civilně-vojenských týmů americké vlády (USJFCOM 2010: I-3).

Vedle uvedených norem se legislativním zázemím bezpečnostního vládnutí každým rokem stávají návrhy státního rozpočtu a rozpočtů pro jednotlivá ministerstva, kde vláda prostřednictvím finančního požadavku sděluje Kongresu, jaká nová tělesa budou zřízena a jaké nové postupy či operace budou probíhat. Tak například *Consolidated Appropriations Act* pro fiskální rok 2005 vytváří Úřad koordinátora pro stabilizaci a rekonstrukci S/CRS (úřad byl vytvořen na jaře 2004, příliš pozdě na to, aby byl zařazen do řádného návrhu rozpočtu pro fiskální rok 2005, činnost úřadu a pravomoci koordinátora pro stabilizaci a rekonstrukci definuje *Stabilization and Reconstruction Civilian Management Act*, viz dále), v návrhu rozpočtu pro fiskální rok 2006 pak nalezneme požadavek finanční částky na zřízení stočlenné civilního týmu rychlého nasazení podřízeného S/CRS.

V současné době budování struktury bezpečnostního vládnutí pokračuje. Pokud se podíváme na dosavadní legislativní pozadí stabilizační a rekonstrukční politiky, je zřejmé, že cílem nové legislativy je budovat společné instituce pro plánování a výkon zahraniční, rozvojové i bezpečnostní politiky. Většina zmíněných dokumentů posiluje v oblasti stabilizačních a rekonstrukčních operací pravomoci prezidenta, ministerstva zahraničních věcí a USAID.

Institucionální, organizační a rozpočtová podoba americké stabilizační a rekonstrukční politiky

Klíčovým dokumentem pro institucionální, organizační i rozpočtové změny formující americké bezpečnostní vládnutí je NSPD 44. Směrnice vytvořila Výbor pro politickou koordinaci rekonstrukčních a stabilizačních operací (NSC/PPC) a připravila půdu pro následné vytvoření Úřadu koordinátora pro stabilizaci a rekonstrukci (S/CRS). Úřad koordinátora vznikl na jaře 2004 a lze jej považovat za dosud největší změnu americké stabilizační a rekonstrukční politiky. Kolem S/CRS se začaly koncentrovat další úřady a orgány a v návaznosti na činnost S/CRS vznikaly i další legislativní dokumenty upravující integraci zahraniční, rozvojové a bezpečnostní politiky.

S/CRS vznikl v rámci ministerstva zahraničních věcí a koordinátor je přímo podřízen ministrowi. Úřad funguje jako mezirezortní skupina, která spojuje úředníky a působnost ministerstva zahraničních věcí, ministerstva obrany, USAID, ministerstva obchodu, ministerstva spravedlnosti a ministerstva vnitřní bezpečnosti. Koordinuje využívání vládních kapacit umožňujících prevenci, postkonfliktní rekonstrukci a stabilizaci. Plánuje projekty spojující bezpečnostní a rozvojové aktivity, rozhoduje o mandátu a rozmístění/přidělení humanitárních, stabilizačních a rekonstrukčních týmů k regionálním bojovým velitelstvím a sleduje politickou a ekonomickou nestabilitu v jednotlivých zemích světa tak, aby USA byly připravené pro případ potřeby k nasazení americké či mezinárodní pomoci (více srovnej v Nash – Knudsen nedatováno: 11 a Serafino 2009 : 9nn). Od roku 2006 se v rámci S/CRS rozvíjí projekt vybudování civilního útvaru rychlého nasazení. Tento útvar by měl fungovat jako hlavní civilní skupina participující na stabilizačních a rekonstrukčních operacích při plánování a přímo na místě a měla by nahradit část činnosti, kterou vykonává nyní armáda a civilní policie (viz výše). V budoucnu by měla existovat i skupina záložních civilistů pro útvar rychlého nasazení, podobně jako existují vojenské záložní síly (US GAO 2007).

V návaznosti na činnost Úřadu koordinátora pro rekonstrukci a stabilizaci vytvořila v roce 2007 vláda na základě NSPD 44 ve spolupráci s Národní bezpečnostní radou Meziagenturní řídicí systém (*Interagency Management System*) pro rekonstrukci a stabilizaci.

Tento systém je ústředním článkem nového modelu bezpečnostní politiky. Systém je závazný pro všechna ministerstva a vládní agentury a je „aktivován v případech krizí za hranicemi USA, které svou závažností mohou přímo ovlivnit americké národní zájmy“ (USJFCOM 2010: I-7).

IMS funguje na třech úrovních. Nejvyšší strategicko-politickou úroveň tvoří civilní Rekonstrukční a stabilizační skupina (*Country Reconstruction and Stabilization Group/CRSG*), která sídlí ve Washingtonu a je složená ze dvou těles – Meziagenturního politického výboru, vytvářeného pro aktivity v konkrétní zemi, a Meziagenturní plánovací, operační a koordinační skupiny. Meziagenturnímu politickému výboru předsedají společně regionální náměstek (*regional assistant*) ministra zahraničí, koordinátor pro stabilizaci a rekonstrukci a regionální ředitel Národní bezpečnostní rady (USJFCOM 2010: II-2–II-3 nebo Ministerstvo zahraničních věcí USA nedatováno).

Střední úroveň IMS tvoří civilně-vojenská Integrovaná plánovací buňka (*Integration Planning Cell/IPC*). To je skupina meziagenturních plánovačů a regionálních či sektorálních odborníků, kteří jsou umístěni na hlavním velitelství geografického bojového velitelství. IPC podporuje civilně-vojenskou komunikaci a harmonizaci civilně-vojenského plánování s cílem dosáhnout jednoty v přístupu při implementaci stabilizačních a rekonstrukčních aktivit (USJFCOM 2010: II-3 nebo Ministerstvo zahraničních věcí USA nedatováno). IPC je klíčovým prvkem spojujícím civilní a vojenskou část IMS.

Na nejnižší úrovni jsou součástí IMS rozšířené civilní týmy (*Advance Civilian Team/ACT*). Ty podporují meziagenturní struktury a procesy na jednotlivých ambasádách. O umístění ACT rozhoduje ministr zahraničí. ACT funguje pod autoritou a řízením vedoucího mise. Pokud to je vhodné nebo nutné, ACT mohou dále rozmísťovat operační civilní týmy (*Field Advance Civilian Team*), které jsou určeny pro přímý výkon aktivit v poli (USJFCOM 2010: II-4). FACTs vycházejí ze zkušeností provinčních rekonstrukčních týmů v Afghánistánu a Iráku a jsou fakticky jejich obdobou.

Ozbrojené síly a představitelé ministerstva obrany jsou pak přítomní v mnoha formách na všech třech úrovních. Zatímco ozbrojené síly tvoří zejména součást provinčních rekonstrukčních týmů a FACTs, představitelé ministerstva obrany se účastní práce CRSG a IPC.

Pro finanční zajištění projektů kombinujících bezpečnostní a rozvojové či obecněji bezpečnostní a civilní aktivity byl zřízen Stabilizační a rekonstrukční fond. Fond je řízen USAID a pokrývají se z něj zejména projekty rychlého dopadu (využívá je americká armáda a provinční rekonstrukční týmy v Iráku a Afghánistánu), protipovstalecké operace spojené s projekty, jejichž cílem je získat přízeň lokálních komunit tak, aby nadále nepomáhaly povstalcům (srovnej oba případy uvedené v úvodu), a dále například výcvik irácké a afghánské národní armády a policie (uskupení OMLT a OMLT-P). Jednotlivé agentury a ministerstva mají také vlastní rozpočty, z nichž mohou individuálně či společně financovat stabilizační a rekonstrukční operace.

V USA zatím ve větší míře nedošlo k takzvanému *pooling of resources*, tedy sdružování rozpočtů. Tento model z významných amerických spojenců zvolila například Kanada (DFAIT 2006; Rozhovor s majorem Weinbenderem a plukovníkem Fraserem 2011) nebo Velká Británie (srovnej DFID, FCO a MOD 2003), které vytvořily specifické integrované rozpočty pro rozvojové, stabilizační a rekonstrukční operace. Tyto rozpočty fungují jako rozpočty financující rozvojovou spolupráci i bezpečnostní aktivity. USA však k tomuto modelu směřují a připravují meziagenturní finanční mechanismus společný pro ministerstvo obrany, ministerstvo zahraničí a USAID (Serafino 2011a: 2).

Změny v americké bezpečnostní politice a začlenění stabilizace a rekonstrukce mezi nástroje národní obrany se dotkly i amerických ozbrojených sil. Americká armáda výrazně posílila civilně-vojenskou spolupráci a výcvik a civilisté mohou být nově integrováni do vojenských struktur, a to jak při výcviku, tak v poli. Posílení civilně-vojenské spolupráce se opírá o Národní obrannou strategii z jara 2005, která explicitně hovoří o významu

civilně-vojenské spolupráce v boji proti nepříteli (*National Defence Strategy of The United States of America 2005*). Mezi úkoly, které má nově plnit americká armáda, patří poskytování základních služeb a budování kritické infrastruktury, podpora vládnutí, voleb a svobody médií a podpora právního státu a reformy bezpečnostního sektoru. Armáda pak v návaznosti na nové úkoly připravuje v rámci Meziagenturního řídicího systému společnou doktrínu, která by měla fungovat jako meziagenturní doktrína pro koordinaci operací a měla by zvýšit efektivitu ozbrojených sil při plnění civilních úkolů (USJFCOM 2010: ii–iii a Carrington 2006). Výsledkem posílení civilně-vojenské spolupráce a rozšíření úkolů ozbrojených sil o rozvojovou složku jsou americké rekonstrukční týmy v Iráku a Afghánistánu a plánované FACTs.

Významné organizační a institucionální změny proběhly po roce 2001 i na půdě USAID a ve vztahu USAID k ostatním ministerstvům, zejména ministerstvu zahraničních věcí a obrany a ke spolupracujícím organizacím. Východiskem změn vztahů, portfolia a organizace USAID byla Národní bezpečnostní strategie z roku 2002, která poprvé v americké historii deklarovala, že rozvoj (rozuměj rozvojová politika) se stal vedle diplomacie a obrany třetím pilířem americké národní bezpečnosti (NSS 2002). Pod „dohledem“ ministerstva zahraničních věcí redefinovala USAID své strategické priority a transformovala své postupy. Přímoou reakcí na požadavek Národní bezpečnostní strategie 2002 byla programová zpráva USAID *Foreign Aid in the National Interest. Promoting Freedom, Security, and Opportunity*, vydaná v roce 2002. Zpráva deklaruje nové směřování americké rozvojové spolupráce a její přímé využití pro americké bezpečnostní zájmy a říká, že „zahraniční pomoc bude v následujícím desetiletí klíčovým nástrojem zahraniční politiky“ (USAID 2002: iv).

Organizační i rozpočtové změny v rámci USAID pokračovaly i v dalších letech. Milníkem pro fungování USAID byly NSPD 44, zřízení Úřadu koordinátora pro stabilizaci a rekonstrukci, a přijetí ustanovení 1207 *National Defence Authorization Act* (viz výše). Na základě NSPD 44 byla v únoru 2009 v rámci USAID zřízena Kancelář pro civilní reakci, jejímž úkolem je dohlížet na výcvik, vybavení a rozmístění misí rychlého nasazení civilních expertů (jedná se o experty z různých ministerstev a vládních agentur) v rámci jednotného operačního systému stabilizačních a rekonstrukčních operací. USAID se stala významným aktérem civilně-vojenských vztahů a v rámci rozvojové spolupráce je jejím prostřednictvím poskytován vojenský materiál, výcvik a služby cizím státům. V roce 2009 byl v rozpočtu USAID vytvořen Komplexní krizový fond, který má agentuře usnadnit působení v roli civilně-vojenského aktéra i po ukončení platnosti ustanovení 1207 a poskytovat stabilizační a bezpečnostní pomoc bez spoluúčasti ministerstva obrany (Serafino 2009: 6).

Shrnu-li předchozí analýzu, mohu konstatovat, že nejvyšším a ústředním aktérem amerického bezpečnostního vládnutí je prezident, který také působí jako arbitr mezi civilním a vojenským sektorem. Řídicím centrem stabilizační a rekonstrukční politiky je ministr zahraničních věcí s podporou koordinátora pro stabilizaci a rekonstrukci a ministra obrany. Stabilizační a rekonstrukční politika byla institucionalizována do Meziagenturního řídicího systému. V tomto systému se prolínají aktivity a odpovědnosti ministerstva zahraničních věcí včetně velvyslanectví, činnosti mezirezortních těles (ať už na plánovací, či operační úrovni), ministerstva obrany a ozbrojených sil a rozvojové agentury, která v poli spolupracuje s mnoha nevládními aktéry. Stabilizační a rekonstrukční operace jsou v novém prostředí chápány jako hlavní nástroj zajištění americké národní bezpečnosti. Hlavní odpovědnost za tento úkol leží na bedrech ministerstva zahraničních věcí a USAID. Nutno ale poznamenat, že ačkoliv různá plánovací či realizační tělesa v rámci ministerstev a agentur či mezirezortní skupiny pro stabilizační a rekonstrukční aktivity existují trvale, systém IMS funguje jako nestálý systém, tj. musí být aktivován. Na nejnižší, re-spektive operační úrovni jsou výsledkem tvořícího se bezpečnostního vládnutí FACTs a provinční rekonstrukční týmy.

Aktéři amerického bezpečnostního vládnutí

Z předchozího textu je zřejmé, že americké bezpečnostní vládnutí má charakter *governance through government* a aktéry jsou především vláda USA a jednotlivá ministerstva, armáda a civilní agentury americké vlády. Významnou roli však také hrají spojenci, koaliční partneři, mezinárodní a regionální mezivládní organizace (OSN, NATO, EU) a nevládní organizace. Pokud to je možné a je to schváleno, aktérem může být i soukromý sektor. Různí aktéři vstupují do bezpečnostního vládnutí na různých úrovních. Nevládní organizace spolupracují s FACTs nebo s provinčními rekonstrukčními týmy, působí jako články systému včasného varování a partneři USAID a ministerstva zahraničí a jako experti systému bezpečnostního vládnutí. Civilní odborníci z NGOs by měli být součástí civilního útvaru rychlého nasazení, tělesa podřízeného S/CRS. Koaliční partneři se účastní společných stabilizačních a rekonstrukčních misí a koordinují své činnosti s geografickými bojovými velitelskými a mezinárodní organizace a spojenci koordinují budování plánovacích a operačních kapacit s cílem harmonizovat stabilizační a rekonstrukční přístupy nebo vytvářejí společné rekonstrukční fondy (*Trust Funds*).

Z uvedených aktérů bezpečnostního vládnutí je specifická účast nevládních organizací a soukromého sektoru. U obou aktérů podléhá jejich účast (vyjma kontrolní */watchdog/* funkce, kterou směrem k vládním institucím plní občanská společnost) zvláštnímu schválení. Za zmínku v této souvislosti stojí účast nevládních organizací, neboť to jsou hráči, kteří se na amerických stabilizačních a rekonstrukčních aktivitách podílejí již od války ve Vietnamu a jsou významným příjemcem grantů americké vlády pro realizaci rozvojových, stabilizačních a rekonstrukčních operací.

Po září 2001 došlo k zásadní změně vztahu hlavního partnera nevládních organizací USAID s příjemci darů. Od prosince 2002 je v platnosti *Acquisition and Assistance Policy Directive*, známá také jako *Anti-Terrorism Certification*. Směrnice požaduje, aby každá organizace, která chce dostat od USAID či americké vlády dar či grant na realizaci projektu, získala certifikát americké vlády, který stvrzuje, že nespolupracuje s teroristy, nepomáhá jim ani nepodporuje teroristické aktivity (USAID 2004). Po roce 2002 začaly od USAID získávat finanční podporu a trénink zejména ty organizace a „státy, které bojujaly proti terorismu v přední linii“ (2004 U.S. Budget, Office of Management and Budget, podle Moss – Roodman – Standley 2005: 3). Uplatňování směrnice významným způsobem omezilo vstup NGOs do amerického bezpečnostního vládnutí. Mnohé NGOs raději dobrovolně zůstávají mimo systém spolupráce s USAID a dalšími agenturami, aby nemusely získávat certifikát, který by omezil některé jejich aktivity (například nevládní organizace orientující se na zprostředkování, které poskytují mediační služby skupinám, jež USA označuje za teroristické, by musely tuto spolupráci ukončit */The Economist* 2011/).

* * *

V úvodu textu jsem předložila tezi, že americká bezpečnostní politika nabývá nové formy, kterou označuji jako bezpečnostní vládnutí. Transformace bezpečnostní politiky do podoby bezpečnostního vládnutí je – dle mého soudu – nezamýšleným důsledkem reformy americké bezpečnostní politiky po 11. září a americké účasti na stabilizaci a rekonstrukci Iráku a Afghánistánu. Americké angažmá ve válce proti terorismu a pozdější nasazení při stabilizaci a rekonstrukci Iráku a Afghánistánu bylo motivováno zajištěním větší bezpečnosti USA a jejich občanů, ve svém důsledku ale vedlo uvnitř americké bezpečnostní politiky či ještě obecněji u americké politiky k zásadním organizačním, institucionálním a rozpočtovým změnám. Podstatou těchto změn je, že se oslabuje chápání bezpečnostní politiky jako hierarchizované politiky s jasnými institucemi, postupy a pravidly velení a budování nelineární horizontální síťové politiky, v níž se setkávají různí a četní aktéři, kteří spolupracují prostřednictvím flexibilních struktur na různých úrovních.

Současný americký systém národní bezpečnosti integruje různé schopnosti a perspektivy. Mezi aktéry současné americké bezpečnostní politiky patří ministerstva a úřady, které

nikdy nepatřily k hlavním aktérům bezpečnostní politiky, jako například ministerstvo spravedlnosti a ministerstvo financí. Větší roli při udržování bezpečnosti dnes hrají i další netradiční bezpečnostní instituce: ministerstvo zemědělství a ministerstvo dopravy či agentury jako Centrum pro prevenci a kontrolu nemocí a prvky státní a lokální správy a soukromí aktéři (PNSR 2008: vi).

Od roku 2002 se postupně vytváří specifická stabilizačně-rekonstrukční oblast americké zahraniční politiky, kde se prolínají bezpečnostní, zahraniční a rozvojová politika, instituce, experti a rozpočty. Během několika let se prolnuly odpovědnosti a operace ministerstva zahraničních věcí, ministerstva obrany a USAID. K tomuto prolnutí došlo prostřednictvím stabilizační a rekonstrukční politiky. Zatímco na začátku devadesátých let bylo za obranu národních zájmů a zajištění americké národní bezpečnosti odpovědné ministerstvo obrany a armáda, dnes jsou to také ministerstvo zahraničních věcí a USAID a jejich civilní týmy nebo meziagenturní civilní týmy rychlého nasazení. Schopnosti a kapacity ministerstva obrany a armády jsou samozřejmě budovány i nadále, ale jen jako jeden z mnoha nástrojů obrany národní bezpečnosti. Současně ministerstvo obrany i armáda procházejí významnými změnami.

Závěrem lze konstatovat, že transformace americké bezpečnostní politiky směrem k bezpečnostnímu vládnutí pokračuje, neboť i Obamova administrativa podniká další transformační kroky.

¹ Postkonfliktní rekonstrukce označovaná jako „postkonfliktní spolupráce“ (srovnej Uvin 2002: 5nn) zahrnuje stabilizaci i rekonstrukci. Zatímco rekonstrukce probíhá tradičně po ukončení násilí a jejím cílem je socio-politická a ekonomická obnova, stabilizace „je proces budování míru a bezpečnosti v zemích ovlivněných konfliktem a nestabilitou. Zahrnuje podporu mírového politického řešení a sílem vytvořit legitimní domácí vládu. Stabilizace často vyžaduje společnou vnější civilní a vojenskou podporu. (...) Cílem stabilizačních operací je snížit pravděpodobnost návratu násilí, respektive omezit násilí a porušování práva a pořádku“ (USJFCOM 2010a: I-8).

Cílem postkonfliktní pomoci je prostřednictvím rozvojové intervence v oblastech, jako je výstavba infrastruktury, poskytování klíčových služeb, posilování svobody médií, usmíření, budování právního státu, demobilizace a reintegrace vojáků a například demokratického vládnutí, vytvořit takové prostředí, v němž se nebude opakovat ozbrojený konflikt a společnost bude schopna řešit případné spory bez použití násilí.

² Zde se interpretace některých autorů částečně liší. Daase s Friesendorffem (2010) interpretují bezpečnostní vládnutí jako souhrn činností aktérů, kteří „sdílejí určité přesvědčení a představu o správné věci a poskytují svou zvláštní odbornost a společenský vliv“, naopak jiní autoři, zejména ti, kteří se zabývají bezpečnostním sektorem v rozpadlých a rozpadajících se státech (srovnej Schneckener 2006 a Hänggi 2005), interpretují bezpečnostní vládnutí jako sumu činností soukromých aktérů nahrazujících vládu, aniž by tito aktéři nutně sdíleli představu o správné věci.

³ Tuto skutečnost lze doložit i četnými narativy, které se vyskytují ve vládních či armádních dokumentech i v odborných zprávách Kongresu – viz úvod textu.

⁴ Národní bezpečnostní rada a současné ministerstvo obrany byly zřízeny společně, a to zákonem o národní bezpečnosti z roku 1947. Tímto zákonem byla zřízena i Ústřední zpravodajská služba (CIA).

⁵ USAID vznikala jako nezávislá vládní agentura, nicméně Clintonova administrativa ji v roce 1998 transformovala do statutorního tělesa podřízeného autoritě ministra zahraničí (PNSR 2008: xix). USAID tak unikla úplnému začlenění do ministerstva zahraničí, což v letech 1998–1999 prosazoval Kongres (PNSR 2008: 89).

⁶ Hlavním motivem Clintonovy administrativy pro změnu systému meziagenturního plánování bylo zřejmě americké selhání v Somálsku.

⁷ V květnu 2009 prezident Obama spojil Národní bezpečnostní radu a Radu pro vnitřní bezpečnost do jednoho tělesa.

Literatura

- Daase, Christopher – Friesendorff, Cornelius (2010): Introduction: Security governance and the problem of unintended consequences. In: Daase, Christopher – Friesendorff, Cornelius: *Rethinking Security Governance. The problem of unintended consequences*. London – New York: Routledge, s. 1–20.
- Hänggi, Heiner (2005): Approaching Peacebuilding from a Security Governance Perspective. In: Alan Bryden a Heiner Hänggi (eds.): *Security Governance in Post-Conflict Peacebuilding*. Münster: Lit, s. 3–19.
- Kamarck, Elaine Ciuella (2002): The end of Government as we know it. In: Donahue, John D. – Nye Jr., Joseph S. (eds.): *Market-based governance. Supply side, demand side, upside and downside*. Washington, D.C.: Brookings Institution Press, s. 227–262.

- Kavalski, Emilian (2009): Timescapes of security: Clocks, clouds, and the complexity of security governance. *World Futures*, Vol. 65, No. 5, s. 27–551.
- Keohane, Robert O. (2002): *Power and interdependence in partially globalized world*. London – New York: Routledge.
- Kirchener, Emil J. (2006): Regional and global security: Changing threats and institutional responses. In: Kirchener, Emil J. – Sperling, James: *Global Security Governance. Competing Perceptions of Security in the 21st Century*. London: Routledge, s. 3–20.
- Meernik, James – Krueger, Eric L. – Poe, Steven C. (1998): Testing Models of U.S. Foreign Policy: Foreign Aid during and after the Cold War. *The Journal of Politics*, Vol. 60, No. 1, s. 63–85.
- Moss, Todd – Roodman, David – Standley, Scott (2005): *The Global War on Terror and U.S. Development Assistance: USAID allocation by country, 1998–2005*. Working Paper Number 62, Center for Global Development, July 2005.
- Nash, William L. – Ciara Knudsen (nedatováno): *Reform and Innovation in Stabilization, Reconstruction and Development*. Princeton Project on National Security, <<http://www.princeton.edu/~ppns/papers/reconstruction.pdf>>.
- Rosenau, James N. (1992): Governance, order, and change in world politics. In: Rosenau, James N. – Czempiel, Ernst-Otto (eds.): *Governance Without Government: Order and Change in World Politics*. Cambridge Studies in International Relations, Cambridge University Press, s. 1–29.
- Serafino, Nina M. (2009): Peacekeeping/Stabilization and Conflict Transition: Background and Congressional Action on the Civilian Response/Reserve Corps and other Civilian Stabilization and Reconstruction Capabilities. CRS Report for Congress: Congressional Research Service.
- Serafino, Nina M. (2010): Department of Defense: “Section 1207.” Security and Stabilization Assistance: Background and Congressional Concerns. CRS Report for Congress: Congressional Research Service, <<http://www.dtic.mil/cgi-bin/GetTRDoc?Location=U2&doc=GetTRDoc.pdf&AD=ADA514174>>.
- Serafino, Nina M. (2011a): Security Assistance Reform: “Section 1206.” Background and Issues for Congress. CRS Report for Congress: Congressional Research Service.
- Serafino, Nina M. (2011b): Department of Defense “Section 1207”. Security and Stabilization Assistance: Background and Congressional Concerns, FY2006-FY2010. CRS Report for Congress: Congressional Research Service.
- Schneckener, Ulrich (2006): Fragile Statehood, Armed Non-State Actors and Security Governance. In: Bryden, Alan et al.: *Private Actors and Security Governance*. Geneva: Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces, s. 23–41.
- USJFCOM (U.S. JOINT FORCES COMMAND) (2010): Handbook for Military Participation in the Inter-agency management System for Reconstruction and Stabilization. Unified Action Handbook Series. Book One.
- Uvin, Peter (2002): The Development/Peacebuilding Nexus: A Typology and History of Changing Paradigms. *Journal of Peacebuilding and Development*, Vol. 1, No. 1, s. 5–24.

Prameny

- CJTF (Combined Joint Task force 1 – Afghanistan) (2011): Agribusiness Soldiers focused on Afghanistan mission. The official homepage of the United States Army, <http://www.army.mil/article/66004/Agribusiness_Soldiers_focused_on_Afghanistan_mission/>.
- Bílý dům (2005): National Security Presidential Directive/NSPD 44. December 7, 2005, <<http://www.fas.org/irp/offdocs/nspd/nspd-44.html>>.
- Cabinet Office (2008): The National Security Strategy of the United Kingdom. Security in an Interdependent World. Presented to Parliament by the Prime Minister, by command of her Majesty, March 2008.
- DFAIT (Department of Foreign Affairs and International Trade) (2006): Stabilization and Reconstruction Task Force. Year in Review. Mobilizing Canada’s Capacity for International Crisis Response.
- DFID, FCO and MOD (Department for International Development, Foreign and Commonwealth Office and Ministry of Defence) (2003): The Global Conflict Prevention Pool. A Joint UK Government Approach to Reducing Conflict. August 2003.
- Economist (2011): Privatising Peace. *The Economist*, June 30, 2011, <<http://www.economist.com/node/18895458>>.
- Ministerstvo obrany USA (2005): Department of Defense Directive Nr. 3000.05. November 28, 2005, <http://www.usaid.gov/policy/cdie/sss06/sss_1_080106_dod.pdf>.
- Ministerstvo obrany USA (2009): Department of Defense Instruction Nr. 3000.05. September 16, 2009, <<http://www.dtic.mil/whs/directives/corresp/pdf/300005p.pdf>>.
- Ministerstvo zahraničních věcí USA (nedatováno): Frequently Asked Questions. <<http://www.state.gov/s/crs/66427.htm>>.
- MOD (Ministry of Defence, UK) (nedatováno): Defence Diplomacy. The Ministry of Defence Policy Papers, Paper No. 1.
- National Defence Strategy of The United States of America (2005). March 2005, <<http://www.defense.gov/news/mar2005/d20050318nds1.pdf>>.
- NSS (The National Security Strategy) (2002): The National Security Strategy of the United States of America. Bílý dům, <<http://georgewebush-whitehouse.archives.gov/nsc/nss/2002/>>.

- NSS (The National Security Strategy) (2006): The National Security Strategy of the United States of America. Bílý dům, <<http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/nsc/nss/2006/>>.
- PDD 71 (Presidential Decision Directive PDD 71): 2000. Strengthening Criminal Justice Systems in Support of Peace Operations. <<http://www.fas.org/irp/offdocs/pdd/pdd-71.htm>>.
- PNSR (Project on National Security Reform) (2008). Forging a New Shield. November 2008, <http://www.pnsr.org/data/files/pnsr_forging_a_new_shield_report.pdf>.
- Rice, Condoleezza (2006): Remarks at Georgetown School of Foreign Service. January 18, 2006, <<http://gos.sbc.edu/r/rice3.html>>.
- Rozhovor s majorem Weinbenderem a plukovníkem Fraserem. 28. května 2011, Ottawa, Kanada.
- US GAO (United States Government Accountability Office) (2007): Stabilization and Reconstruction. Actions are needed to develop and planning and coordination framework and establish the civilian response corps. November 2007, GAO-08-39, <<http://www.gao.gov/new.items/d0839.pdf>>.
- USAID (2002): *Foreign Aid in the National Interest. Promoting Freedom, Security, and Opportunity*. U.S. Agency for International Development: Washington, D.C.
- USAID (2004): World Wide Anti-Terrorism Certification. <<http://www.usaid.gov/press/factsheets/2004/fs040623.html>>.
- USAID (nedatováno): Snapshot. Road links rural communities to government services and local leaders. Where Instability Threatens, Roads Unite. <http://www.usaid.gov/stories/afghanistan/s_af_rural_road_project.html>.
- Zachary, Stacia (2009): Agri-business development team plants seeds of hope for Afghan people. The official homepage of the United States Army, <<http://www.army.mil/article/23919/>>.

Poznámka

Autorka textu by ráda poděkovala oběma recenzentům za cenné komentáře, které jí poskytl řadu postřehů nejen k tomuto článku, ale přínosných i pro další práci, a rovněž Grantové agentuře ČR (P408/10/0091) za finanční podporu výzkumu.